

EU-bispekonferencernes arbejde med religionsfriheden¹

Om trosfrihedens vilkår i verden og den europæiske respons
– frihed til at tro, tænke og tale.

Tekst: Peter Joe Vella Gauci²

Ærede formand,

Mine damer og herrer,

Tillad mig at dele med jer mine personlige erfaringer, overvejelser og viden om spørgsmålet om religionsfriheden og de internationale relationer.

Indledning

Overgreb på religionsfriheden og endda forfølgelse af religiøse mindretal foregår i dag i mange lande verden over, især i Asien (Orissa [delstat i Indien, *red.*], Kina, Myanmar, Laos, Vietnam og Nordkorea), hvor særligt kristne og muslimer er udsatte. Et andet problemkompleks er, når et regime indskrænker religionsfriheden for udøverne af den største religion i landet. Her taler vi om undertrykkelse af religion i general forstand (det gælder fx for muslimer i visse centralasiatiske lande, og er et levn fra den ateistiske kommunisme). Et tredje problemkompleks berører især muslimske lande, hvor et lands muslimske flertal (uanset om der er tale om sunni- eller shia-muslimer) undertrykker dets muslimske mindretal.

Denne situation har de seneste årtier resulteret i en konstant strøm af religiøse flygtninge, bl.a. kristne mindretal særligt fra muslimske lande til Europa, Nordamerika og Australien. Derfor vil en forbedring af religionsfriheden i fx Mellemøsten (i kombination med forskellige økonomiske faktorer) mindske den demografiske forblødning, som visse religiøse mindretal er udsat for.

Det er i denne sammenhæng, at *religionsfrihed* som en bestemt disciplin vinder gehør. Det fremgår stadig tydeligere af den øgede opmærksomhed emnet har haft de seneste to år. I lang tid har emnet været negligeret af medierne og på det politiske niveau³.

¹ Tale holdt på konferencen 'Frihed til at tro, tænke og tale – om trosfrihedens vilkår i verden og den europæiske respons' den 25. november på Vartov i København, arrangeret af [Grundtvigsk Forum](#) og [Folkekirkens mellemfolkelige Råd](#). Oversat og redigeret af Niels Messerschmidt.

² Fader [Peter Joe Vella Gauci](#) er rådgiver for Internationale anliggender og Religionsfrihed hos [COMECE](#), organisationen for de katolske bispekonferencer i EU, samt ansvarlig for deres omfattende arbejde med kristnes rettigheder i verden.

COMECEs kommentar til bestemte begivenheder

En række begivenheder har i de senere år har fået kirkerne i Europa til at hastebehandle spørgsmålet om religionsfrihed i lande uden for Europa: De kristnes situation i Irak og dets nabolande, Europa-Parlamentets resolution om de kristnes situation i lyset af religionsfrihed (fra den 15. november 2007) [...], og COMECEs oplysning i efteråret 2010 om at mindst 75 procent af samtlige religiøse forfølgelser på verdensplan begås mod kristne. COMECE har også oplyst, at 100 millioner mennesker bliver diskrimineret eller forfulgt⁴. Det bør nævnes, at menneskerettighedsorganisationer er fremkommet med lignende tal⁵. Endelig påpegede pave Benedikt XVI problemets alvor i hans budskab til Verdensfredsdagen. I hvad der almindeligvis siden er blevet udlagt som en henvisning til COMECEs rapport, sagde paven: ”Mange kristne oplever daglige krænkelse og ofte lever i frygt på grund af deres stræben efter sandhed, deres tro på Jesus Kristus og deres inderlige ønske om respekt for religionsfrihed. Det er en uacceptabel situation, fordi den er en fornærmelse mod Gud og menneskets værdighed”⁶.

Som allerede antydnet er det COMECE-sekretariatets vigtigste opgave løbende at formidle viden og især at *informere* EU's institutioner (fx gennem rapporter, møder m.m.) om brud på religionsfriheden i lande uden for EU⁷. [...] Sekretariatet offentliggjorde sidste år et memorandum om *Religionsfrihed – Grundsøjle i menneskeretspolitik i EU's eksterne anliggender*. COMECE var den 5. oktober sidste år med til at arrangere en høring i Europa-Parlamentet om emnet *Forfølgelse af kristne*⁸ [...].

³ For yderligere information se COMECEs memorandum ‘*Religious Freedom: Pillar of the Human Rights Policy in the Eternal Relations of the European Union – a report to the Bishops of COMECE*’, Bruxelles 2010, 3-4.

⁴ Ibid.4.

⁵ Jf. Aid to the Church in Need, ‘*Persecuted and Forgotten? – A Report on Christians oppressed for their Faith*’, Surrey 2011, 11; andre kilder: www.opendoors-de.org/verfolgung/weltverfolgungsindex/index; *GLOBAL RESTRICTIONS ON RELIGION*, Pew Forum on Religion & Public Life, december 2009.

⁶ Ibid.11.

⁷ COMECE planlægger på sin hjemmeside at offentliggøre dokumenter, forskningsresultater og andre nyttige oplysninger – som et effektivt middel til at skabe større kendskab til diverse dokumenter og forskningspapirer om emnet.

Til belysning af religionsfrihedens særlige og vigtige betydning arbejder COMECE også på beslægtede områder med fx at udarbejde historiske sammenfatninger, forholdet mellem Islam og kristendom, filosofiske og teologiske redegørelser m.m. Disse indsatsområder afspejles på organisationens hjemmeside.

COMECE håber, at dets informations- og referencekilder vil blive brugt af medlemmerne og embedsmænd i Europa-Parlamentet, EU's udenrigstjeneste og Europarådet. Organisationen udsender desuden det elektroniske nyhedsbrev ‘[EuropeInfos](#)’.

⁸ Det er en virkelig tragedie, at kristne er nødt til at forlade deres hjemlande. Denne kendsgerning har skabt behovet for at afholde konferencen *Conference on Persecution against Christians*, der var arrangeret af forskellige EU-organer i samarbejde med COMECE.

Brud på religions- eller trosfrihed sker overalt i verden og berører anslået 100 millioner kristne hvert år. Ifølge organisationen [Open Doors International](#) (Åbne Døre) var følgende ti nationer de lande, hvor kristne i 2010 var mest udsat for forfølgelse; Nordkorea, Iran, Saudi Arabien, Somalia, Maldiverne, Afghanistan, Yemen, Mauretanien, Laos og Usbekistan. Det anslås, at flere kristne er blevet dræbt i det 20. århundrede end i samtlige foregående 1.900 år. Generelt berører restriktioner i religionsudøvelsen halvdelen af verdens lande, og disse repræsenterer over 80 % af verdens befolkning.

På konferencen fortalte en række personer om kristenforfølgelserne verden over, nemlig monsignore Louis Sako, ærkebiskop af Kirkuk i Irak; monsignore Edward Hiiboro Kussala, biskop af Tombura-Yambio i Sudan; dr. T. M. Joseph, rektor for Newman College i Indien, og Kok Ksor, præsident for Montagnard-fonden i Vietnam.

I forbindelse med konferencen præsenterede COMECEs sekretariat sit memorandum om religionsfrihed. Heri mindes om, at ”*retten til religionsfrihed er så tæt knyttet sammen med andre grundlæggende rettigheder, at respekten for reli-*

En af sekretariatets andre opgaver de senere år har været at skabe en større bevidsthed om emnet⁹. Det er i løbende kontakt med kristne samfund fra problemområder. Fx har den haft direkte kontakt med den nu afdøde pakistanske minister for mindretal, Shahbaz Bhatti, der blev myrdet af ekstremister i Pakistan, ligesom det ved flere lejligheder i Bruxelles har haft besøg af delegationer fra Irak, Tchad, Sydsudan og DR Congo. For nylig besøgte en gruppe menneskerettighedsaktivister fra Egypten COMECEs sekretariat for bl.a. at diskutere bortførelse af koptiske piger¹⁰.

I oktober havde COMECE også besøg af en indonesisk delegation, der skal arrangere en rundbords-samtale i Europa-Parlamentet om emnet *'Frihed og samme rettigheder for alle borgere, som nedfældet i den indonesiske forfatning'*. [...]

Blandt de nyeste initiativer – og inden for rammerne af det 'arabiske forår' og inden for rammerne af COMECEs plenarforsamling i foråret 2011 – har COMECEs biskopper udsendt en solidaritetserklæring med biskopperne i Mellemøsten og Nordafrika.

Som et tegn på solidaritet og udveksling mellem de forskellige kirkelige institutioner inden for EU og de lokale kirker i Mellemøsten og Nordafrika, har COMECE foreslået følgende anbefalinger og mulige tiltag:

- At praktikanter fra Den koptiske Kirke i Egypten eller andre lande får mulighed for at arbejde på COMECEs sekretariat i nogle måneder;
- At COMECEs 'Sommerskole 2012' dedikerer disse lande og uddannelsen af unge ledere derfra¹¹;
- At arrangere et ugelangt forløb for tredive unge fra nævnte lande, hvor de møder medlemmer fra EU-Parlamentet, Kommissionen og Rådet. Samme model brugte COMECE i 2009, da det arrangerede et lignende møde med unge kristne EU-borgere i forbindelse med valget til Europa-Parlamentet.

COMECE generelle holdning til religionsfrihed

På et mere overordnet niveau er det COMECEs holdning, at kristne fra tredjeverdenslande ikke skal have en 'særlig form for beskyttelse' eller have 'særbehandling' – hverken af landets myndigheder eller de religiøse autoriteter. Vi forsøger at undgå, at kristne bliver behandlet som 'andenrangs borgere'. Man kan ikke løse problemerne ved at beskytte og isolere kristne 'fra' det omgivende samfund og hermed skabe 'parallelsamfund'. Nøglen til dilemmaet ligger i at finde frem til det, vi kalder for 'fælles borgerskab'. Hermed mener vi, at alle borgere i det pågældende område har samme

gionsfrihed er en 'lakmusprøve' på overholdelsen af de grundlæggende rettigheder".

Europa-parlamentarikerne Mario Mauro and Konrad Szymański fremlagde mandag den 22. december 2010 en skriftlig erklæring om religionsfrihed til vedtagelse.

⁹ Den 12. september i år holdt OSCE et møde i Rom om 'Forebyggelse og reaktionen på hadefulde overgreb og forbrydelser mod kristne'. COMECE var repræsenteret med deres generalsekretær, der informerede biskopperne om forslaget om at oprette en såkaldt 'Kristne martyrs international dag'. COMECE vil sammen med De europæiske Kirkers Råds udvalg 'Kirke og samfund' og Europa-Kommissionen arrangere et dialogseminar i Europa-Parlamentet. Emnet for seminaret er 'Religionsfrihed i EU's politik'. COMECE har desuden planer om at afholde en konference om religionsfrihed med titlen *'Kristne minoriteter – Et år efter det arabiske forår'* i foråret 2012. I et vist omfang vil denne konference være en fortsættelse af en konference i oktober 2011 om 'Forfølgelse af kristne'. På tegnebrættet er også en interreligiøs konference med deltagelse af kristne, muslimer og jøder.

¹⁰ Der er behov for at udarbejde en særlig procedure for folk, der ønsker at konvertere fra en tro til en anden.

¹¹ Med hensyn til praktikanter fra det koptiske samfund i Egypten og COMECEs 'Sommerskole' er sekretariatet i kontakt med Cornelis Hulsman, chefredaktør for Arab-West Report, som stammer fra Holland og nu har kontor i Cairo.

krav på beskyttelse og samme rettigheder. Først når alle borgere er garanteret religionsfrihed – også de borgere, der tilhører et mindretal – vil de kristne samfunds fremtid være sikret.

Som kristne går vi ind for menneskerettigheder og demokrati, og vi betragter det 'arabiske forår' som lidt af et paradoks, hvis det skulle udvikle sig i en retning, hvor de religiøse mindretals rettigheder bliver knægtet. I nogle tredjeverdenslande, især syd for ækvator, er respekten for religiøse mindretals rettigheder desværre blevet drastisk forværret i 2011. Ifølge *Arab-West Report* skyldes dette især politisk ustabilitet og militære konflikter i de pågældende lande, hvorved bestemte grupperinger har haft frit spil til at sætte dagsordenen – ofte på bekostning af kristne (fx de koptiske kristne i Egypten), men ikke kun rettet mod kristne¹².

Et andet eksempel er de kristne, som har forladt Irak under krigen for at søge asyl i Syrien. Nu, hvor de vælger at tage tilbage til Irak, kan de ikke vende hjem til deres bolig, fordi disse i den mellem-liggende periode er blevet overtaget af landsmænd, hovedsageligt irakiske muslimer. I stedet deporteres de til Kurdistan¹³.

Generelt er det altid overraskende at se, hvor nemt de kristnes rettigheder krænkes i visse tredjeverdenslande.

COMECE finder det meget vigtigt at reflektere over begrebet religionsfrihed, både i og uden for Europa. Fx gav Lautsi-sagen¹⁴, da den blev behandlet ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, os mulighed for at analysere de uacceptable konsekvenser, som en næsten 'ekstrem fortolkning af det negative aspekt ved religionsfrihed' kunne resultere i!

Et andet vigtigt element, der er lige så afgørende for COMECE, er at religiøs frihed ikke kun drejer sig om friheden til at tro, men har også med troens offentlige dimension at gøre. Den kristne tro er ikke kun et "privat fænomen"¹⁵, men har en markant offentlig dimension. Den kristne tro har altid haft offentlige konsekvenser. Ja, kristendommen er ikke bare et privat anliggende for den enkelte kristne. I det øjeblik kristendommen begrænses til den private sfære, er der tale om en alvorlig begrænsning af religionsfriheden.

Ifølge vore analyser er religionsfriheden ikke indskrevet i visse tredjeverdenslandes retssystemer. Nogle retssystemer tillader ikke kulturel og religiøs pluralisme. Dette påvirker særligt kristne og andre religiøse mindretal. Fænomenet har vundet frem i de senere år, især i lande med et lavt uddannelses- og indkomstniveau. Fx har 80 % af Egyptens befolkning ingen uddannelse eller har kun gået i grundskolen, og har en indkomst, der ligger på 'fattigdomsgrænsen' eller lidt derover. Dette er baggrunden for, at oprørerne i begyndelsen af revolutionen blev kaldt 'Ghalaba', hvilket betyder 'de dårligt stillede'. Det bør tilføjes, at i lande som Saudi-Arabien, Iran, Usbekistan, Kina, Egypten,

¹² Det bør nævnes, efter kardinal Antonius Naguibs besøg i Strassburg og Bruxelles sidste april, har der været en god dialog mellem COMECE og kardinalen. For nylig har COMECE hjulpet kardinalen med en række projekter, især opførelsen af fem skoler, hvor organisationen har tilvejebragt de nødvendige midler til gennemførelsen af projektet.

¹³ Irakiske kristne står i dag overfor en umiddelbar og systematisk religiøs udrensning. Med hensyn til at organisere en officiel EU-delegation til Irak, er det for tiden ikke muligt at få visa til officielt at rejse til stedet, i Irak, for yderligere at undersøge, hvad der sker med hensyn til forfølgelse af kristne og andre trossamfund. I forbindelse med en mellemøstlig delegations besøg i Strassburg, blev det derfor foreslået umiddelbart at arrangere en forberedende konference tæt ved Irak, med deltagelse af alle interesserede parter, fra EU og Europarådet, som viste interesse under deres besøg i Strassburg sidste december. Faktisk er den forberedende konference netop blevet afholdt på Kaslik University i Libanon (den 17.-20. november 2011).

¹⁴ Den såkaldte 'krucifiks'-sag om forbud mod brugen af religiøse symboler i offentlige skoler i Italien.

¹⁵ For yderligere reference, se COMECES memorandum '*Religious Freedom: Pillar of the Human Rights Policy in the Eternal Relations of the European Union – a report to the Bishops of COMECE*', Bruxelles 2010.

Burma, Maldiverne, Eritrea, Malaysia, Brunei, Indonesien, Pakistan, Algeriet, Sudan, Afghanistan, Marokko, Syrien, Indien, Yemen, Irak og Israel er begrænsningerne i religionsfriheden ofte dikteret af myndighederne, eller de udviser passivitet i beskyttelsen af landets mindretal¹⁶. Man bør også nævne håndhævelsen af blasfemilove i lande som Pakistan – landets telemyndigheder har fornylig, ifølge en artikel i *The Guardian*, udarbejdet en liste på 1.109 forbudte ord og sætninger på engelsk og 586 på urdu (ifølge en artikel i *Guardian*), herunder to varianter af ordet 'Jesus Kristus'¹⁷.

Efter vores opfattelse betyder den omstændighed, at 'kristne ikke alene er mål for religiøs forfølgelse' ikke, at kristne 'ikke er de mest forfulgte'¹⁸. Som tidligere nævnt kan muslimske mindretal i nogle muslimske lande også få krænket deres religiøse friheder. Men det gælder fortsat, at kristne uden diskussion er det mest forfulgte trossamfund uden for Europa, og at der er et bydende behov for at diskutere de konkrete tilfælde. Det vil være absurd at tale om dette problem på en 'abstrakt' og 'neutral' måde. Vi taler her om mennesker og konkrete trossamfund, som befinder sig i vanskelige situationer.

Vore overvejelser, som jeg her deler med jer, bygger på begrebet frihed 'til' religion, ikke frihed 'fra' religion. Efter vores opfattelse udgør frihed 'fra religion' – i sammenhæng med diskussionen om religionsfrihed – kun en meget lille del af hele begrebet og det bruges nogle gange til at udvande hele debatten. Kun meget få folk udenfor EU bliver berørt af dette aspekt. Selvom dette perspektiv ikke bør ignoreres, 'udtrykker' begrebet 'frihed til religion' på samme tid en positiv og eksplicit tilgang til ens religiøse overbevisning og bør som sådan have den største opmærksomhed¹⁹.

COMECE, kristne-muslimske relationer og gensidighedspolitikken

Med hensyn til begrebet 'gensidighed' er sagen meget enkel for os: Hvis betydningen af 'gensidighed' medfører en forventning om, at når religionsfrihed gives efter visse standarder i et bestemt geografisk område (fx Europa), skal det også tildeles efter samme standard i andre områder (fx Mellemøsten). Dette bør ikke afføde indvendinger. På den anden side; hvis ordet fortolkes i den negative betydning (dvs. en afvisning af religionsfrihed i Europa som reaktion på afvisningen af andre religiøse mindretals rettigheder [og i særdeleshed de kristne] uden for Europa), er dette helt uacceptabelt for os.

Med hensyn til forholdet til muslimerne har vi i de senere år holdt en række seminarer i EU-Parlamentet og i COMECE med deltagelse af repræsentanter fra muslimske samfund i og uden for Europa. Vi har altid lagt vægt på vigtigheden af ikke at identificere vold mod kristne i tredjeverdenslande med muslimske samfund generelt. Generaliseringer er farlige²⁰.

¹⁶ Rapporten, som blev præsenteret på Pew Forum om 'Religion og offentlighed', nævner en række lande med statslige begrænsninger mod religion (s. 12-16).

¹⁷ <http://www.pakistantoday.com.pk/2011/11/pta%E2%80%99s-offensive-words-ban-%E2%80%98incredible%E2%80%99/>;

<http://www.pcmag.com/article2/0,2817,2396659,00.asp>;

<http://www.wired.co.uk/news/archive/2011-11/21/pakistan-sms-ban-list>;

<http://www.youtube.com/watch?v=ftBQcs53U2c&sns=fb>.

¹⁸ Ibid.13-22.

¹⁹ Jeg må påpege, at vi aldrig bør tillade at man udskifter 'religionsfrihed' med 'trofrihed', fordi sidstnævnte ikke inkluderer den første. Se også COMECEs memorandum, ibid.

²⁰ Se Cornelis Hulsman, artikel 28, 2004: <http://www.arabwestreport.info/year-2004/week-36/28-muslim-christian-relations-egypt-opinions-egyptians-various-positions>.

Da formålet med mit indlæg er at understrege de bestræbelser, som gøres for at fremme dialogen²¹ mellem religioner og religiøse samfund, bør det samtidig understreges, at EU ikke har nogen reel kompetence på området, og at dialogen mellem kirker og religiøse samfund ikke kan 'organiseres' på det institutionelle plan²².

COMECEs forventninger til de europæiske institutioner og EU's udenrigstjeneste

Artikel 3 (5) i EU-traktaten præciserer, at *'i dets relationer med den øvrige verden, skal Unionen forsvare og fremme sine værdier og interesser, og bidrage til beskyttelsen af sine borgere. Den skal bidrage til fred, sikkerhed, bæredygtig udvikling af jorden, solidaritet og gensidig respekt mellem folk, en fri og retfærdig samhandel, udryddelse af fattigdom og beskyttelsen af menneskerettigheder ...'*²³. I den sammenhæng bør en garanti for religionsfrihed spille en central rolle. Det betyder, at (1) EU bør have passende strukturer til at kunne behandle spørgsmålet og (2), at EU's embedsmænd, især i udenrigstjenesten, bør uddannes til at kunne forstå religiøse spørgsmål.

Overordnet set fastlægges rammerne for interaktion mellem EU-institutionerne og kirkerne i artikel 17 (3) i *Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde*. I den forbindelse kan jeg henvise til EU-kommisærernes sidste møde med religiøse ledere (maj 2011)²⁴ og til mødet i kirker med det polske formandskab (juli 2011)²⁵. I begge tilfælde blev spørgsmålet om religionsfrihed berørt. Det er også værd at nævne, at COMECE på sin plenarforsamling i foråret 2011 havde aktiv deltagelse af

²¹ Det er vigtigt at facilitere dialogen til især de moderate muslimer. Se *'Islam, Christianity and Europe: Religious dimension of intercultural dialogue – Beyond EYID 2008 (European Year of Intercultural Dialogue)'*, Bruxelles.

²² Ombretta Fumagalli Carulli, *Upholding Universal Truths in a Pluralistic Society*, in *Exiting a Dead End Road*, Kairos Publications 2010, 221-222.

Nedenstående er personlige refleksioner omkring *den religiøse dimension af den interkulturelle dialog*.

* **Den manglende brik i Mellemøst-politikken er den interreligiøse dialog.** Hvis bekymringen går på, at muslimer ikke føler at Islam respekteres af Vesten, er svaret at man engagerer sig i en dialog, som viser det modsatte. Det må starte i skolerne, analyseres og diskuteres på universiteterne og forankres i den politiske, sociale og kulturelle udveksling.

* **Det er derfor vores opgave at række hånden frem** – ikke at lukke, men åbne vores sind; at fremme retfærdighed og fred; at samarbejde med de fremsynede og give dem håb; og det er deres opgave at lede, at række hånden tilbage, at udvise respekt og lighed mellem folk af alle trosretninger.

* **At forstå troen**, dens tilhængere, dens rækkevidde og struktur er lige så vigtigt som at forstå det pågældende lands bruttonationalprodukt, dets handel og ressourcer. Religiøs bevidsthed er lige så vigtig som køns- eller racebevidsthed.

* **En vision om respekt og forståelse** mellem folk fra forskellige religioner.

* **Det er bydende nødvendigt med en alliance mellem troens folk** til at understøtte muslimske flertal mod trusler, som de og vi nu konfronteres med.

²³ CONSOLIDATED VERSIONS OF THE TREATY ON EUROPEAN UNION AND THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION (2010/C 83/01) i EU's officielle avis, C 83, nr. 53, den 30. marts 2010.

²⁴ 'Det arabiske forår' stod i centrum på dette års topmøde mellem Europas religiøse ledere og lederne af EU's institutioner. De europæiske ledere er nu parate til at agere mht. 'det arabiske forår' for at skabe fred, demokrati og velstand omkring *Mare Nostrum* [Middelhavet, red.]. Mens kardinal Marx understregede, at tro er en positiv kraft, der inviterer og opfordrer til en konstruktiv udformning af verden, beklagede monsignore van Luyn, at sameksistensen mellem de forskellige religiøse samfund i Mellemøsten og Nordafrika ofte manipuleres til at sætte dem op mod hinanden.

²⁵ Som led i rækken af regelmæssige møder mellem kirkerne og EU-formandskabet blev en delegation af repræsentanter fra polske og europæiske kirker modtaget af den polske udenrigsminister Radosław Sikorski den 28. juli 2011 i Warszawa. Kirkerepræsentanterne udtrykte deres bekymring for den fortsatte forfølgelse af religiøse minoriteter over hele verden. Ved den lejlighed var COMECE repræsenteret med monsignore Piotr Mazurkiewicz.

repræsentanter fra EU-Udenrigstjeneste. Dette sker selvfølgelig indenfor rammerne af EU's beføjelser, hvortil COMECEs egne beføjelser er nøje forbundne²⁶.

Hvad angår EU-institutionernes tiltag, er Rådets beslutninger fra perioden november 2009 til februar 2011 afgjort referencepunkter²⁷. De skal ses som positive skridt i den rigtige retning og som et godt grundlag for yderligere tiltag. De bør dog ses som et udgangspunkt, ikke et endemål. Man må især håbe, at fremtidige drøftelser ville rette sig mod gennemførelse af konkrete tiltag såsom styrkelse af demokratiske regeringer, indførelsen af retsstatsprincippet, at fremme en ærlig afrapportering og formidling af korrekt information, og at løse konflikter i stedet for sterile debatter, som har til formål for alt i verden at undgå, at ordet 'kristne' bliver nævnt i de officielle dokumenter.

Konklusion

Jeg vil slutte med at sige, at COMECE er helt dedikeret til at bygge en bro af forståelse, venskab og kulturel udveksling, menneskelig som åndelig, mellem alle folk uanset tro, for at opretholde en kultur af kærlighed og fred – ”hvor det timelige til stadighed oplades af religiøse værdier” og hvor det bliver betragtet som ”deltagelse i samme menneskehed”²⁸.

Kort fortalt må vi huske følgende; at religionsfriheden er menneskerettighedernes steddatter; at vi er nødt til at beskytte individets rettigheder versus at beskytte en religion; at vi må være på vagt overfor voksende 'fobier'; at vi må holde 'snævre religiøse særinteresser' ud af ligningen; at vi må overveje, hvad kernen af konflikten er; at vi må stille religiøse ledere til ansvar; at vi må opretholde en tværkulturel og interreligiøs dialog; at vi må betragte religionsfrihed som 'lakmusprøven' på et frit og tolerant samfund; at vi må fremhæve folk borgerskab først, dernæst deres religiøse identitet; at vi må være særligt opmærksomme på krænkelse af religionsfriheden (en retslig anerkendelse af religioner; deres offentlige manifestation; frafald og konversion; blasfemi); at vi må træffe umiddelbare foranstaltninger; at vi må undersøge hvor handling er mest påkrævet; at vi må se fremad; at vi må have et særligt opmuntrende ord til Europa; og til sidst, at vi må handle som vi prædiker.

Jeg vil gerne takke for invitationen til at komme og fortælle om COMECEs arbejde med at fremme religionsfriheden i verden. Tak fordi I lyttede. Jeg håber I har fået fundet mit bidrag interessant, informativt og at det har været med til at kaste nyt lys over emnet. Må Gud velsigne jer alle i jeres gode arbejde.

²⁶ Fx blev forårets plenarforsamling fulgt op af et besøg af en højtprofileret delegation i Strassburg i forbindelse med Europa-Parlamentets plenarmøde. En delegation anført af kardinal Antonios Naguib (Egypten), Hans Højhed Youssef Soueif (Cypern) og professor Nabil Khalife (Libanon) besøgte sammen med COMECEs generalsekretær Strassburg i 2011. De havde mulighed for at udveksle synspunkter med fremtrædende politikere og embedsmænd i Europa-Parlamentet.

²⁷ COMECE værdsætter Rådets konklusioner af 21. februar 2011 med hensyn til "intolerance, diskrimination og vold på grundlag af religion eller tro" som et godt skridt i den rigtige retning. Sammensmeltning af 'sund fornuft' og 'politisk vilje' er med til at sikre en stærk erklæring omkring det akutte behov for at stoppe terrorhandling og sektarisme mod kristne på verdensplan. I paragraf 2 fordømmer Rådet voldshandlinger "mod kristne og deres kirker, muslimske pilgrimme og andre trossamfund". Alligevel nødvendiggør sikkerheden og overlevelsen for kristne samfund i især Mellemøsten, at der tages konkrete skridt.

²⁸ Luis Gardet (1904-1986), katolsk akademiker, specialist i Islam.